

# DZIEJE

PL ISSN 0419-8824

INDEKS 355682

# NAJNOWSZE

POLSKA AKADEMIA NAUK  
INSTYTUT HISTORII  
WYŻSZA SZKOŁA HUMANISTYCZNA  
W PUŁTUSKU

**KWARTALNIK  
POŚWIĘCONY  
HISTORII  
XX WIEKU**

**3-2001**



**POLSKA AKADEMIA NAUK  
INSTYTUT HISTORII**

---

**WYŻSZA SZKOŁA HUMANISTYCZNA W PUŁTUSKU**

# **DZIEJE NAJNOWSZE**

**Rocznik XXXIII**

**2001**

**3**



**WARSZAWA 2001**

<http://rcin.org.pl>

Dzieje Najnowsze  
Założone w 1969 r. przez Tadeusza Jędruszcza,  
Czesława Madajczyka i Witolda Stankiewicza

#### KOMITET REDAKCYJNY

Andrzej Bartnicki, Stanisław Ciesielski, Krzysztof Dunin-*W*ąsowicz, Eugeniusz Duraczyński, Edmund Dmitrów, Andrzej Koryn, Dariusz Jarosz, Marian Leczyk, Stanisława Lewandowska, Piotr Łossowski, Wojciech Materski, Krzysztof Michalek, Jan Molenda, Halina Parafianowicz, Kazimierz Przybysz, Tomasz Schramm, Henryk Szabek, Witold Stankiewicz, Włodzimierz Suleja, Rafał Stobiecki, Michał Śliwa, Roman Wapiński, Wojciech Wrzesiński, Michał J. Zacharias, Jan Zamojski, Zygmunt Zieliński, Elżbieta Znamierowska-Rakk, Janusz Żarnowski

#### REDAKCJA

Czesław Madajczyk (redaktor), Dariusz Jarosz, Andrzej Koryn,  
Marian Leczyk, Stanisława Lewandowska, Krzysztof Michalek, Halina Parafianowicz,  
Krzysztof Dunin-*W*ąsowicz, Michał J. Zacharias

#### SEKRETARZE REDAKCJI

Tadeusz Wolsza  
Małgorzata Gmurczyk-*W*rońska

#### TŁUMACZ

Aleksandra Rodzińska-*Ch*ojnowska

#### ADRES REDAKCJI

Instytut Historii PAN  
00-272 Warszawa, Rynek Starego Miasta 29/31, tel. 831-02-61

ISSN 0419-8824

© IH PAN, Wyższa Szkoła Humanistyczna w Pultusku, Wydawnictwo DiG, 2001

Wydawnictwo DiG  
Nowy Świat 39, 00-029 Warszawa  
tel./fax 828-00-96  
e-mail [biuro@dig.com.pl](mailto:biuro@dig.com.pl); <http://www.dig.com.pl>

Nakład 750 egz.  
Druk Biutex Sp. z o.o., Warszawa

## Spis treści

Czym intryguje książka Erika Hobsbawma „Wiek skrajności”? Dyskusja redakcyjna z udziałem Małgorzaty Gmurczyk–Wrońskiej, Dariusza Libionki, Czesława Madajczyka, Andrzeja Nowaka, Tomasza Schramma i Janusza Żarnowskiego.....	3
--	---

### STUDIA I ARTYKUŁY

Stanisław Ciesielski, <i>Masowe deportacje w ZSRR — charakterystyka wybranych aspektów zjawiska</i> .....	29
Ryszard Nazarewicz, <i>Komintern wobec agresji hitlerowskiej w Europie 1939–1941</i> .....	57
Elżbieta Znamierowska–Rakk, <i>Projekty unifikacji państw bałkańskich w latach II wojny światowej</i> .....	85
Dariusz Jarosz, Maria Pasztor, <i>Polsko–francuska „zimna wojna”: sprawa Robineau (1949–1950)</i> .....	99

### DYSKUSJE I POLEMIKI

Jan Czaja, <i>Pius XII a początki integracji europejskiej</i> .....	129
---	-----

### AUTOREFERATY

Maciej Zygmąński, <i>Emigracja ukraińska orientacji petlurowskiej w II Rzeczypospolitej</i> ...	145
Ryszard Michalak, <i>Kościół protestancki w polityce wyznaniowej państwa polskiego (1945–1956)</i> .....	151
Danuta Konieczka–Śliwińska, <i>Retoryka we współczesnych szkolnych podręcznikach historii</i> .....	157

### MATERIAŁY

Jacek Tebinka, <i>Śmierć generała Władysława Sikorskiego w świetle nowych dokumentów brytyjskich</i> .....	165
--	-----

### ARTYKUŁY RECENZyjNE I RECENZJE

Andrzej Chwalba, <i>Polacy w służbie Moskali</i> — Leszek Jaśkiewicz .....	187
Edward Wiśniewski, <i>Kapitał i władz w Rossii</i> — Janusz R. Budziński .....	189
Mieczysław Ryba, <i>Naród a polityka. Myśl społeczno–polityczna ruchu narodowego w okresie międzywojennym</i> — Bogumił Grott .....	192
Andrzej Maciej Brzeziński, <i>Warszawa–Paryż–Genewa. Sojusz polsko–francuski a problem rozbrojenia w dwudziestoleciu międzywojennym (1919–1937)</i> — Henryk Bułhak .....	196
Tomasz Szarota, <i>U progu zagłady. Zajścia antyżydowskie i pogromy w okupowanej Europie. Warszawa, Paryż, Amsterdam, Antwerpia, Kowno</i> — Czesław Madajczyk ...	200
Dorota Urzyńska, <i>Polski ruch socjalistyczny na obczyźnie w latach 1939–1945</i> — Krzysztof Dunin–Wąsowicz .....	202
<i>Blick zurück ohne Zorn. Polen und Deutsche in Geschichte und Gegenwart</i> — Ryszard Kaczmarek .....	205

<i>Darstellungen und Quellen zur Geschichte von Auschwitz</i>	
t. 1, <i>Standort- und Kommandanturbefehle des Konzentrationslager Auschwitz 1940–1945</i> — Franciszek Piper .....	207
t. 2, Sybille Steinbacher, <i>„Musterstadt” Auschwitz. Germanisierungspolitik und Judenmord in Ostoberschlesien</i> — Piotr Setkiewicz .....	213
t. 3, Bernd C. Wagner, <i>IG Auschwitz. Zwangsarbeit und Vernichtung von Häftlingen des Lagers Monowitz 1941–1945</i> — Piotr Setkiewicz .....	218
t. 4, <i>Ausbeutung, Vernichtung, Öffentlichkeit. Neu Studien zur nationalsozialistischen Lagerpolitik</i> — Franciszek Piper .....	222
Alain Peyrefitte, <i>C’était de Gaulle</i> , t. III, <i>Tout le monde a besoin d’une France qui marche</i> — Andrzej Szeptycki .....	231
W. A. Kozłow, <i>Massowyje biesporiadki w SSSR pri Chruszczowie i Breżniewie (1953 — naczalo 1980–ch)</i> — Igor Potapow .....	240
Piotr Kardela, <i>Stanisław Gierat 1903–1977. Działalność społeczno–polityczna</i> — Tadeusz Wolsza .....	244
„Przegląd Historyczno–Wojskowy” — Piotr Cichoracki .....	249

\* \* \*

Bogdan Musiał, <i>Tezy dotyczące pogromu w Jedwabnem. Uwagi krytyczne do książki „Śsiedzi” autorstwa Jana Tomasz Grossa</i> .....	252
---	-----

#### ŻYCIE NAUKOWE

„Dzieje Najnowsze” 1999–2000 — Tomasz Schramm, Włodzimierz Suleja .....	281
II Kongres Historyków Wsi i Ruchu Ludowego — Waldemar Paruch .....	291
Konferencja naukowa „Europa w XX wieku. Główne kierunki rozwoju (ekologia, gospodarka, kultura, polityka)” — Przemysław Waingertner .....	299
Sprawozdanie z konferencji „Prymas Stefan Wyszyński wobec Polski Ludowej” — Bogusław Kopka .....	303
Informacja o nagrodzie „Za osiągnięcia w badaniach nad Polonią i emigracją” .....	305

#### IN MEMORIAM

Dr Zdzisław Konstanty Jagodziński (1927–2001) — Andrzej Suchcitz .....	307
--	-----

#### LIST DO REDAKCJI

List do redakcji „Dziejów Najnowszych” — Andrzej Leśniewski .....	311
---	-----

## Wśród naszych Autorów:

Dr Janusz R. Budziński — adiunkt w Instytucie Historii Akademii Świętokrzyskiej w Kielcach Wydział Zamiejscowy w Piotrkowie Trybunalskim

Dr Henryk Bułhak — pracownik naukowy Biblioteki Narodowej w Warszawie

Mgr Piotr Cichoracki — doktorant w Instytucie Historycznym Uniwersytetu Wrocławskiego

Prof. dr hab. Stanisław Ciesielski — w Instytucie Historycznym Uniwersytetu Wrocławskiego

Dr Jan Czaja — adiunkt w Akademii Obrony Narodowej w Warszawie, wykładowca Wyższej Szkoły Stosunków Międzynarodowych i Amerykanistyki

Prof. dr hab. Krzysztof Dunin-Łasowicz — w Instytucie Historii PAN w Warszawie

Dr Małgorzata Gmurczyk-Łrońska — adiunkt w Instytucie Historii PAN w Warszawie

Prof. dr hab. Bogumił Grott — w Instytucie Religioznawstwa Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie

Prof. dr hab. Leszek Jaśkiewicz — w Instytucie Historycznym Uniwersytetu Warszawskiego

Dr hab. Dariusz Jarosz — docent w Instytucie Historii PAN w Warszawie

Dr hab. Ryszard Kaczmarek — adiunkt w Instytucie Historii Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach

Dr Danuta Konieczka-Śliwińska — adiunkt w Instytucie Historii Uniwersytetu Adama Mickiewicza w Poznaniu

Mgr Bogusław Kopka — pracownik Biura Edukacji Powszechnej Instytutu Pamięci Narodowej w Warszawie

Dr Dariusz Libionka — adiunkt w Instytucie Historii PAN w Warszawie

Prof. dr hab. Czesław Madajczyk — w Instytucie Historii PAN w Warszawie

Dr Ryszard Michałak — adiunkt w Instytucie Historii Wyższej Szkoły Pedagogicznej im. Tadeusza Kotarbińskiego w Zielonej Górze

Dr Bogdan Musiał — pracownik Niemieckiego Instytutu Historycznego

Prof. dr hab. Ryszard Nazarewicz — emerytowany prof. w byłym Instytucie Historii Ruchu Robotniczego w Warszawie, członek zarządu Towarzystwa Naukowego im. Adama Próchnika

Dr Andrzej Nowak — adiunkt w Instytucie Historii PAN w Warszawie

Dr Waldemar Paruch — adiunkt na Wydziale Politologii Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie

Dr hab. Maria Pasztor — docent w Instytucie Historii PAN w Warszawie

Dr Franciszek Piper — adiunkt w Państwowym Muzeum Auschwitz-Birkenau w Oświęcimiu

Mgr Igor Potapow — doktorant w Instytucie Historycznym Uniwersytetu Warszawskiego

Prof. dr hab. Tomasz Schramm — w Instytucie Historii Uniwersytetu Adama Mickiewicza w Poznaniu

- Dr Piotr Setkiewicz — adiunkt w Państwowym Muzeum Auschwitz–Birkenau w Oświęcimiu
- Mgr Andrzej Suchcitz — kierownik archiwum Instytutu Polskiego i Muzeum Sikorskiego w Londynie
- Prof. dr hab. Włodzimierz Suleja — w Instytucie Pamięci Narodowej we Wrocławiu
- Mgr Andrzej Szeptycki — doktorant w Szkole Nauk Społecznych PAN w Warszawie
- Dr Jacek Tebinka — adiunkt w Instytucie Nauk Politycznych Uniwersytetu Gdańskiego
- Dr Przemysław Waingertner — adiunkt w Instytucie Historii Uniwersytetu Łódzkiego
- Dr hab. Tadeusz Wolsza — docent w Instytucie Historii PAN w Warszawie
- Dr hab. Elżbieta Znamierowska–Rakk — docent w Instytucie Historii PAN w Warszawie
- Dr Maciej Zygmąński — adiunkt w Instytucie Historii Uniwersytetu Adama Mickiewicza w Poznaniu
- Prof. dr hab. Janusz Żarnowski — w Instytucie Historii PAN w Warszawie





**cena 15 zł**